

Begrippen
Gradaties in toegankelijkheid
van woningen

Bezoekbaar

Aanpasbaar

Bouw
Advies
Toegankelijkheid

Met dank aan:

Marcel de Ronde (Stichting Het Klaverblad Zeeland)

Frans Schuurman (Zorg Gebruikers Bundeling Flevoland)

Hans Weber (Hogeschool van Amsterdam, afdeling ergotherapie)

Gea de Vries (Hogeschool van Amsterdam, afdeling ergotherapie)

Gradaties in toegankelijkheid van woningen

29 augustus 2005

tekstadvies: Van Tilburg Tekst, Advies en Training, Amersfoort

Auteur dhr. J.J.M. Haug

Stichting Bouw Advies Toegankelijkheid Utrecht

Sjanghaidreef 1

3564 JN Utrecht

tel. (030) 262 41 18

e-mail bat-utrecht@wxs.nl

website www.batutrecht.nl

VOORWOORD

Vanaf 1985 is er aandacht voor aanpasbaar bouwen.

De Nationale Woningraad (tegenwoordig Aedes) heeft destijds richtlijnen samengesteld voor 'aanpasbaar' gebouwde woningen.

Vanaf 1990 zijn er in meerdere gemeenten aanpasbare woningen tot stand gekomen.

Veel van deze gemeenten hebben om praktische en om financiële redenen zelf programma van eisen samengesteld.

Er zijn keuzes gemaakt en bij het maken van deze keuzes zijn dikwijls de doelgroepen waarvoor men bouwt uit het oog verloren.

De één spreekt over een rolstoeltoegankelijke woning terwijl de ander een woning voor mensen met een beperkte loopfunctie bedoelt.

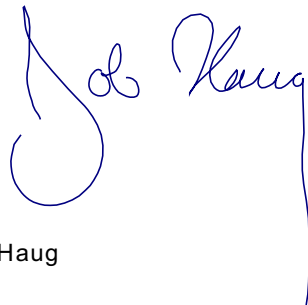
Weer anderen zullen wanneer een aanpasbare woning wordt aangepast aan het niveau van ADL-cluster woningen denken, de zogenaamde Fokuswoningen.

Om deze begrippen te verhelderen heeft de stichting Bouw Advies Toegankelijkheid de Hoge School Amsterdam bereid gevonden om deze begrippen te onderzoeken.

Het onderzoek heeft plaats gevonden in samenwerking met de gemeente Baarn en de Woningbouwvereniging Eemland.

De resultaten van dit onderzoek zijn door BAT uitgebreid besproken met verschillende organisaties (lokale gehandicapten platforms, Vrouwen Advies Commissies en ouderen bonden).

Deze gesprekken hebben geleid tot een aanscherping van de begrippen en tot een model van richtlijnen dat recht doet aan de verschillende doelgroepen.

Ing J.J.M. Haug

INHOUD

GEBRUIKERS VAN DE WONING	5
Bezoeker	5
Bewoner	5
DOELGROEPEN	5
BEGRIPPEN	6
BESTAANDE EN NIEUWE WONINGEN	9
TOEGANKELIJKHEID IN RELATIE MET TYPE WONING	10
TOEPASSING VAN DEZE BEGRIPPENLIJST	11
Levensloopbestendige wijk	11
Woonvormen	12
Woningen voor ouderen	12
Eengezinswoningen	12
Groepswoningen	12
Zorgwoningen en Wozoco (zelfstandige woningen in een zorg complex)	12
ADL-cluster woningen (zogenaamde Focuswoningen)	12
INDICATIE SYSTEMEN	13
Sterrenstelsel	13
LEVENSLLOOPBESTENDIGE WOONOMGEVING	14
DEFINITIES	15

GEBRUIKERS VAN DE WONING

De gebruikers van de woning zijn onder te verdelen in:

1 Bezoeker

De bezoeker is de persoon die de woning bezoekt en gebruik maakt van de woonkamer en het toilet.

Wanneer een bezoeker de genoemde ruimten kan bereiken en gebruiken is de woning **bezoekbaar**.

2 Bewoner

De bewoner is de persoon die in de woning woont en gebruik maakt van alle ruimten in de woning.

Wanneer een bewoner de primaire leefruimten (woonkamer, toilet, keuken, slaapkamer en badruimte) kan bereiken en kan gebruiken is de woning **aangepast**.

Een woning die zodanig is gebouwd dat deze aanpassingen later eenvoudig kunnen worden aangebracht is **aanpasbaar**.

Aangepast betekent eigenlijk dat een woning is aangepast op de beperkingen van één bepaalde persoon.

In deze richtlijn is gekozen om de term aangepast te gebruiken voor een groep gebruikers met dezelfde beperking bijvoorbeeld 'aangepast voor rolstoelgebruikers'.

DOELGROEPEN

De gebruikers van de woning kunnen we gelet op de hulpmiddelen die zij gebruiken als volgt onderverdelen:

- Verplaatsen zonder loophulpmiddelen
Voor deze gebruiker zijn er op het gebied van toegankelijkheid geen extra maatregelen nodig.
- Verplaatsen met loophulpmiddelen (stok, krukken, driepoot, rollator of trippelstoel)
Voor deze gebruiker zijn er op het gebied van toegankelijkheid enkele maatregelen nodig.
Binnen deze groep "**loophulpmiddel**" valt ook een aantal rolstoelgebruikers die enkele stappen kunnen zetten en kunnen staan.
- Verplaatsen met een handbewogen "**rolstoel**"
Binnen deze groep vallen de mensen die geen loopfunctie meer hebben.
Voor deze gebruiker zijn er op het gebied van toegankelijkheid extra maatregelen nodig.
- Verplaatsen binnenshuis met een elektrische rolstoel
Voor deze gebruiker zijn er op het gebied van toegankelijkheid ingrijpende maatregelen nodig.
Voor deze gebruiker kan gebruik gemaakt worden van het programma van eisen voor Fokuswoningen.
- Transfer binnenshuis met een tillift
De tillift is een hulpmiddel dat kan worden gebruikt in "**zorg**" situaties.
- Verplaatsen buitenshuis met een "**scootmobiel**" of met een elektrische rolstoel

In deze richtlijn wordt in het kader van geschiktheid van de woning, onderscheid gemaakt tussen:

- "loophulpmiddel"
- "rolstoel"
- "scootmobiel"
- "zorg"

BEGRIPPEN

Voor het vaststellen van de toegankelijkheid van een woning is de combinatie van de beperking van de gebruiker met de mate van toegankelijkheid van belang.

Zo ontstaan de volgende gradaties:

	bezoekbaar	aanpasbaar	aangepast
loophulpmiddel	loophulpmiddel-bezoekbaar	loophulpmiddel-aanpasbaar	loophulpmiddel-aangepast
rolstoel	rolstoel-bezoekbaar	rolstoel-aanpasbaar	rolstoel-aangepast
scootmobiel	scootmobiel-bezoekbaar	scootmobiel-aanpasbaar	scootmobiel-aangepast
zorg		zorg-aanpasbaar	zorg-aangepast

Deze gradaties van toegankelijkheid worden in de volgende paragraaf uitgewerkt.

1 Bezoekbaar (woongebouw)

Loophulpmiddel-bezoekbaar, woongebouw:

Een woongebouw is loophulpmiddel-bezoekbaar indien de bezoeker die gebruik maakt van een rollator de woningen in het woongebouw kan bereiken. Eventueel met enige hulp zoals het openhouden van deuren.

Rolstoel-bezoekbaar, woongebouw:

Een woongebouw is rolstoel-bezoekbaar indien de bezoeker die gebruik maakt van een rolstoel de woningen in het woongebouw kan bereiken. Eventueel met enige hulp zoals het openhouden van deuren.

Scootmobiel-bezoekbaar, woongebouw:

Een woongebouw is scootmobiel-bezoekbaar indien de bewoner die gebruik maakt van een scootmobiel, met zijn/haar scootmobiel de woning en een geschikte parkeerplaats (voor de scootmobiel) in de nabijheid van de woning op dezelfde verdieping kan bereiken en gebruiken. Eventueel met enige hulp zoals het openhouden van deuren.

2 Bezoekbaar (woning)

Loophulpmiddel-bezoekbaar, woning:

Een woning is loophulpmiddel-bezoekbaar indien een bezoeker die gebruik maakt van een rollator de voordeur en hal door kan, minimaal de woonkamer en het toilet kan bereiken.

Rolstoel-bezoekbaar, woning:

Een woning is rolstoel-bezoekbaar indien een bezoeker die gebruik maakt van een rolstoel de voordeur en hal door kan, minimaal de woonkamer en het toilet kan bereiken en het toilet in bepaalde mate kan gebruiken. Eventueel met enige hulp zoals het openhouden van deuren.

Scootmobiel-bezoekbaar, woning:

Een woning is scootmobiel-bezoekbaar indien de bewoner die gebruik maakt van een scootmobiel een geschikte parkeerplaats (voor de scootmobiel) in de nabijheid van de woning kan bereiken en gebruiken. Eventueel met enige hulp zoals het openhouden van deuren. De woning zelf moet voldoen aan Loophulpmiddel-bezoekbaar.

3 Aanpasbaar (woongebouw)

Loophulpmiddel-aanpasbaar, woongebouw:

Een woongebouw is loophulpmiddel-aanpasbaar indien de bewoner die gebruik maakt van een stok, een driepoot of een rollator in de aangepaste situatie zelfstandig de voordeur van de woning kan bereiken.

Rolstoel-aanpasbaar, woongebouw:

Een woongebouw is rolstoel-aanpasbaar indien de bewoner die gebruik maakt van een handbewogen rolstoel in de aangepaste situatie zelfstandig de voordeur van de woning kan bereiken.

Scootmobiel-aanpasbaar, woongebouw:

Een woongebouw is scootmobiel-aanpasbaar indien de bewoner die gebruik maakt van een handbewogen scootmobiel in de aangepaste situatie zelfstandig de verdieping van zijn/haar woning en een geschikte parkeerplaats in de nabijheid van de woning op dezelfde verdieping voor de scootmobiel kan bereiken en gebruiken.

4 Aanpasbaar (woning)

Loophulpmiddel-aanpasbaar, woning:

Een woning is loophulpmiddel-aanpasbaar indien de bewoner die gebruik maakt van een stok, een driepoot of een rollator in de aangepaste situatie zelfstandig, de voordeur, de hal, de woonkamer, de keuken, 1 slaapkamer, het toilet, de badkamer, de berging en indien aanwezig de buitenruimte (het terras en het balkon) kan bereiken en gebruiken, eventueel met behulp van een stoeltjeslift. Op het niveau van de woonkamer en op het niveau van de slaapkamer moet in de aangepaste situatie een toilet zijn.

Rolstoel-aanpasbaar, woning:

Een woning is rolstoel-aanpasbaar indien de bewoner die gebruik maakt van een rolstoel in de aangepaste situatie zelfstandig de voordeur, de hal, de woonkamer, de keuken, 1 slaapkamer, het toilet, de badkamer, de berging en indien aanwezig de buitenruimte (het terras en het balkon) kan bereiken en gebruiken. Deze ruimtes moeten na aanpassing gelijkvloers bereikbaar zijn. Het is namelijk niet realistisch om uit te gaan van rolstoeltoegankelijke lift in de woning.

Scootmobiel-aanpasbaar, woning:

Een woning is scootmobiel-aanpasbaar indien de bewoner die gebruik maakt van een scootmobiel in de aangepaste situatie zelfstandig een geschikte parkeerplaats in de nabijheid van de woning voor de scootmobiel kan bereiken en gebruiken. De woning zelf moet voldoen aan Loophulpmiddel-aanpasbaar.

Zorg-aanpasbaar, woning:

Een woning is zorg-aanpasbaar indien in de aangepaste situatie,

- *in de slaapkamer ruimte is om de bewoner te helpen met behulp van een tillift,*
- *het toilet en de douche geschikt zijn om een bewoner te helpen met behulp van een douche-toiletrolstoel,*
- *tussen de slaapkamer en de badkamer manoeuvreerruimte is om de bewoner met behulp van een douche-toiletrolstoel te verplaatsen.*

De woning zelf moet voldoen aan Rolstoel-aanpasbaar.

5 Aangepast (woongebouw)

Loophulpmiddel-aangepast, woongebouw:

Een woongebouw is loophulpmiddel-aangepast indien de bewoner die gebruik maakt van een stok, een driepoot of een rollator zelfstandig de voordeur van de woning kan bereiken.

Rolstoel-aangepast, woongebouw:

Een woongebouw is rolstoel-aangepast indien de bewoner die gebruik maakt van een handbewogen rolstoel zelfstandig de voordeur van de woning kan bereiken.

Scootmobiel-aangepast, woongebouw:

Een woongebouw is scootmobiel-aangepast indien de bewoner die gebruik maakt van een scootmobiel zelfstandig de verdieping van zijn/haar woning en een geschikte parkeerplaats (voor de scootmobiel) in de nabijheid van de woning op dezelfde verdieping kan bereiken en gebruiken.

6 Aangepast (woning)

Loophulpmiddel-aangepast, woning:

Een woning is loophulpmiddel-aangepast indien de bewoner die gebruik maakt van een stok, een driepoot of een rollator zelfstandig, de voordeur, de hal, de woonkamer, de keuken, 1 slaapkamer, de badkamer de berging en indien aanwezig de buitenruimte (het terras en het balkon) kan bereiken en gebruiken, eventueel met behulp van een stoeltjeslift. Op het niveau van de woonkamer en op het niveau van de slaapkamer moet een toilet zijn.

Rolstoel-aangepast, woning:

Een woning is rolstoel-aangepast indien de bewoner die gebruik maakt van een handbewogen rolstoel zelfstandig de voordeur, de hal, de woonkamer, de keuken, 1 slaapkamer, het toilet, de badkamer, de berging en indien aanwezig de buitenruimte (het terras en het balkon) kan bereiken en gebruiken. Deze ruimtes moeten gelijkvloers en bereikbaar zijn (het is niet realistisch om uit te gaan van een rolstoeltoegankelijke lift in de woning).

Scootmobiel-aangepast, woning:

Een woning is scootmobiel-aangepast indien de bewoner die gebruik maakt van een scootmobiel zelfstandig een geschikte parkeerplaats (voor de scootmobiel) in de nabijheid van de woning kan bereiken en gebruiken. De woning zelf moet voldoen aan Loophulpmiddel-aangepast.

Zorg-aangepast, woning:

Een woning is zorg-aangepast indien,

- *in de slaapkamer ruimte is om de bewoner te helpen met behulp van een tillift,*
- *het toilet en de douche geschikt zijn om een bewoner te helpen met behulp van een douche-toiletrolstoel,*
- *tussen de slaapkamer en de badkamer manoeuvreerruimte is om de bewoner met behulp van een douche- toiletrolstoel te verplaatsen.*

De woning zelf moet voldoen aan Rolstoel-aangepast.

BESTAANDE EN NIEUWE WONINGEN

Bestaande woningen

In bestaande woningen is het moeilijk en vaak onmogelijk om de situatie zo aan te passen dat deze aan alle richtlijnen voldoen.

Veel woningen hebben nou eenmaal drempels.

De deuren die in het verleden zijn toegepast zijn smaller dan de hedendaagse deuren.

Wanneer we de eisen die we aan nieuwbouw stellen van toepassing verklaren op de bestaande woningbouw voldoet er vrijwel geen woning meer.

Toch blijkt in de praktijk dat veel woningen, ondanks de drempels en de smalle deuren, bruikbaar zijn voor de bewoners.

Voor een gemeente en voor een woningbouwcorporaties is het belangrijk om te weten hoe bruikbaar woningen zijn.

In de richtlijn 'Gradaties in toegankelijkheid van woningen wordt onderscheid gemaakt tussen nieuwbouwplannen en bestaande gebouwen.

Nieuwe woningen en het Bouwbesluit

Bouwplannen voor nieuwe woningen moeten voldoen aan het Bouwbesluit.

De wetgever heeft in het Bouwbesluit aandacht besteed aan toegankelijkheid.

Dit is onder andere terug te vinden in Hoofdstuk 4 afdeling 4.4 tabel 4.16 en artikel 4.17 waarin is vastgesteld dat het hoogteverschil tussen het aansluitende terrein en een toegang van de woning niet groter mag zijn dan 2 centimeter.

In artikel 4.16 staat letterlijk,

Een te bouwen bouwwerk is zodanig, dat het bouwwerk door rolstoelgebruikers kan worden binnengegaan en verlaten.

Wat betreft woningen gelegen in een woongebouw stelt artikel 4.19 dat er tenminste ruimte moet worden gereserveerd voor een lift met een binnenmaat van 1,05 x 2,05 m wanneer er sprake is van woningen die hoger zijn gelegen dan 3 m.

In de toelichting van artikel 4.19 wordt vermeld,

Het doel van dit artikel is om in woongebouwen ruimte te reserveren voor het achteraf kunnen plaatsen van een rolstoeltoegankelijke lift.

De wetgever richt zich op de bezoekbaarheid van nieuwe woningen voor rolstoelgebruikers.

- Het Bouwbesluit stelt slechts een beperkt aantal eisen. Rolstoelgebruikers komen in nieuwe woningen vaak niet verder dan de voordeur. Voor een rolstoelbezoekbare woning moeten de eisen worden aangescherpt.

TOEGANKELIJKHEID IN RELATIE MET TYPE WONING

0-trede woningen waarbij de primaire levensruimten woonkamer, keuken, toilet, badkamer en slaapkamer op hetzelfde niveau liggen als de entree van de woning kunnen eenvoudig 'rolstoel-aanpasbaar' worden gebouwd. Denk aan appartementen, flatwoningen, bungalows enz.

Wanneer één van de primaire levensruimten niet op hetzelfde niveau ligt moet er voor een rolstoelgebruiker een lift worden aangebracht. Dit is kostbaar en vraagt veel ruimte.

Aedes (voorheen de Nationale Woningraad) heeft destijds gepleit voor het toepassen van een zweeflift die weinig ruimte inneemt, maar deze voorziening is zo kostbaar dat deze nauwelijks wordt toegepast.

In een standaard eengezinswoning bevinden de slaapkamers en de badkamer zich op de verdieping.

Om deze woning voor een rolstoelgebruiker toegankelijk te maken moet er een lift worden aangebracht.

Dit is ingrijpend en gaat ten koste van veel leefruimte. Een eengezinswoning komt daarom eigenlijk niet in aanmerking om 'rolstoel aangepast of aanpasbaar' te worden gebouwd.

In een eengezinswoning kan wel een stoeltjeslift worden aangebracht.

Eengezinswoningen kunnen worden aangepast voor gebruikers van een stok, driepoot of rollator.

In dat geval spreken we van '**loophulpmiddel-aanpasbaar**'.

Zweeflift

Het woningtype bepaald de mate van toegankelijkheid.

Elk woning type heeft zijn eigen mate van toegankelijkheid en bruikbaarheid.

In de onderstaande tabel zijn de mogelijkheden zichtbaar gemaakt.

Er is onderscheid gemaakt in bezoekbaarheid en aanpasbaarheid.

+ = mogelijk - = niet mogelijk	Typen woningen							
	Woon & eetruimte Toilet Badkamer Slaapkamer							
		A	B	C	D	E	F	G
Voorbeeld		Bungalow	Eengezinswoning (standaard)	Eengezinswoning (bijzonder)	Drive-inwoning	Flat	Flat	Maisonnette
Rolstoel-bezoekbaar		x	x	x	- (1)	x	x	x
Scootmobiel-bezoekbaar		x	x	x	- (2)	x	x	x
Loophulpmiddel-aanpasbaar		x	x	x	x	x	x	x
Rolstoel-aanpasbaar		x	- (3)	x	- (3)	x	x	- (3)
Scootmobiel-aanpasbaar		x	x	x	x	x	x	x

1. Een drive-inwoning kan niet rolstoel-bezoekbaar gebouwd worden, omdat de woonkamer zich op een verdieping bevindt.
2. Een drive-inwoning zou scootmobiel-bezoekbaar gebouwd kunnen worden, maar dan moet er bij oplevering van de woning een stoeltjeslift aanwezig zijn. Dit is niet realistisch.
3. De eengezinswoning, drive-inwoning en de maisonnette komen niet in aanmerking om rolstoel-aanpasbaar gebouwd te worden. Dit komt omdat één of meerdere primaire ruimten ,vaak slaapkamers, alleen bereikbaar zijn met een trap.

TOEPASSING VAN DEZE BEGRIPPENLIJST

Met behulp van deze begrippenlijst kan van te voren worden vastgesteld aan welke kwaliteit een woning moet voldoen.

Belangrijk is dat men telkens eerst vaststelt over welke doelgroep het gaat (loophulpmiddel, rolstoelgebruiker, scootmobielgebruiker, zorggebruiker).

Hieronder vindt u enkele voorbeelden.

Levensloopbestendige wijk

"Een levensloopbestendige wijk is een wijk die mensen in willekeurig welke levensfase, ongeacht levensomstandigheden huishoudensamenstelling en culturele achtergrond, optimale mogelijkheden biedt voor alle vormen van fysieke en geestelijke activiteit en zelfontplooiing en die een woningaanbod en voorzieningen niveau heeft dat daartoe is uitgerust."

(Uit: Verkenning Levensloop, ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, januari 2002, pag. 179)

In een levensloopbestendige wijk is het vanzelfsprekend dat een bewoner gasten kan ontvangen.

In een levensloopbestendige wijk kunnen bewoners in hun huis blijven wonen, ook als zij een functiebeperking krijgen. Alle woningen hebben een hoge mate van toegankelijkheid.

Om dit te bereiken is het wenselijk dat woningen aanpasbaar zijn zodat een bewoner die met een fysieke beperking wordt geconfronteerd niet hoeft te verhuizen.

Een levensloopbestendige wijk kan bestaan uit verschillende woningtypen.

Immers starters, gezinnen, alleenstaanden en ouderen hebben elk hun eigen wensen.

In een levensloopbestendige wijk is de woning verdeling ook afhankelijk van de toekomstige bevolkingsopbouw.

Niet iedereen wil oud worden in een eengezinswoning.

In een levensloopbestendige wijk kunnen bewoners wanneer de gezinssamenstelling veranderd, wanneer zij ouder worden of wanneer functie beperking zich voordoen, in hun eigen woning blijven wonen of verhuizen naar een toegankelijker en bruikbaarere woning in hun eigen wijk.

Omdat er sprake is van verschillende woningtypen zijn er ook verschillende toegankelijkheidsniveaus.

Het is namelijk niet mogelijk om alle woningtypen op een zelfde toegankelijkheidsniveau te bouwen (zie ook de tabel op blz 10).

BAT stelt zich voor dat in een levensloopbestendige wijk

- a- alle woningen **rolstoel-bezoekbaar** zijn. Dat wil zeggen dat drive-inwoningen niet zijn toegestaan.
- b- alle woningen **loophulpmiddel-aanpasbaar** zijn.
- c- alle woningen **scootmobiel-aanpasbaar** zijn. Dat wil zeggen dat drive-inwoningen niet zijn toegestaan.
- d- woningen met woonkamer, slaapkamer, badkamer en toilet op hetzelfde niveau als de entree (type A, C, E en F in tabel op blz 10) **rolstoel-aanpasbaar** zijn.

Woonvormen

De bewoners van de woonvormen die hieronder worden opgesomd hebben elk weer aanvullende wensen wat de toegankelijkheid betreft.

Gelet op het Bouwbesluit stelt BAT zich voor dat alle woonvormen tenminste 'rolstoel-bezoekbaar' zijn.

Woningen voor ouderen

Woningen voor ouderen zijn woningen voor één of twee personen die de woning over het algemeen zullen gebruiken tot het einde van hun leven. Naarmate mensen ouder worden neemt het aantal fysieke beperkingen toe. Veel ouderen zijn slecht ter been en maken gebruik van een scootmobiel, alle woningen moeten dus **scootmobiel-aangepast** zijn. Aan het einde van het leven zullen sommige mensen gebonden zijn aan hun bed.

Bij nieuwbouwplannen moet ervan worden uitgegaan dat de bewoner in de toekomst gebruik kan maken van een rolstoel (**rolstoel-aanpasbaar**) en van extra hulp/zorg in de vorm van een tillift (**zorg-aanpasbaar**).

In de bestaande situatie is de praktijk dat veel ouderen een rollator gebruiken en dat weinig ouderen in de woning gebruik zullen maken van een rolstoel.

Veel bestaande woningen zijn niet geschikt te maken voor een persoon met een rolstoel, maar kunnen wel geschikt zijn als een ouderenwoning.

Als de definitie van een ouderenwoning in bestaande bouw stelt BAT zich voor dat deze tenminste **loophulpmiddel-aangepast** is en dat er sprake is van een 0-tredewoning.

Eengezinswoningen

Veel mensen wonen in eengezinswoningen. Eerst met een gezin en later met de partner of alleen. Niet iedereen wil op latere leeftijd verhuizen. Er wonen veel ouderen in eengezinswoningen.

Bij eengezinswoningen is het niveau **rolstoel-aanpasbaar** en het niveau **scootmobiel-aanpasbaar** daarom wenselijk, maar afhankelijk van de mogelijkheden en onmogelijkheden die het woningtype biedt.

Er zijn vrijwel geen eengezinswoningen waar de badkamer en een slaapkamer zich op het niveau van de entree bevinden. Het is ook vrijwel onmogelijk om dit te realiseren.

Eengezinswoningen zijn in principe ongeschikt voor rolstoelgebruikers.

BAT stelt zich voor dat het niveau **loophulpmiddel-aanpasbaar** voor eengezinswoningen voldoende is.

Groepswoningen

Groepswoningen zijn woningen waar mensen kiezen om met elkaar te wonen.

Het is vreemd om mensen uit te sluiten vanwege een fysieke beperking.

In elke groepswoning zou tenminste één **rolstoel-aanpasbare** woning moeten zijn.

Stel dat er in een groepswoning een rolstoelgebruiker woont dan zou het vreemd zijn wanneer deze bewoner niet bij zijn medebewoners op bezoek kan.

Alle privé woonkamers zouden volgens BAT daarom **rolstoel-bezoekbaar** moeten zijn.

Zorgwoningen en Wozoco (zelfstandige woningen in een zorg complex)

Zorgwoningen en aanleunwoningen komen gedeeltelijk overeen met *woningen voor ouderen* aangevuld met een zorgvraag. Volgens BAT moet ervan worden uitgegaan dat de bewoner gebruik maakt van een rolstoel (**rolstoel-aangepast**) en extra hulp/zorg in de vorm van een tillift (**zorg-aangepast**) nodig heeft. Natuurlijk moet er sprake zijn van een 0-tredewoning.

ADL-cluster woningen (zogenaamde Focuswoningen)

In de begrippenlijst van BAT worden minimale maten gebruikt. Deze maten zijn niet geschikt zijn om toe te passen in een ADL-cluster woning.

INDICATIE SYSTEMEN

Sterrenstelsysteem

In de Maaskoepel is een sterrenstelsysteem ontwikkeld om in woonkranten een indicatie over de bruikbaarheid van woningen te geven voor bewoners met fysieke beperkingen.

Het stelsysteem bestaat uit een eenvoudige checklist die door vrijwel iedereen is in te vullen.

De bruikbaarheid is als volgt onderverdeeld,

- * nultrapswoning
- ** rollator toe-en doorgankelijke woning
- *** rolstoel toegankelijke, rollator doorgankelijke woning
- **** rolstoel toe- en doorgankelijke woning

Veel woningen die positief gewaardeerd worden zijn in eerste instantie niet geschikt maar hebben een potentie om te worden aangepast.

Het sterrenstelsysteem komt overeen met de volgende begrippen,

- * nultrapswoning
- ** rollator aanpasbare woning
- *** rolstoel bezoekbaar, rollator aanpasbare woning
- **** rolstoel aanpasbare woning

Resumé

Het sterrenstelsysteem is een systeem dat makkelijk toepasbaar is en snel een indicatie geeft.

Om te weten of een woning echt bruikbaar is, is een nauwkeuriger meting nodig.

In de praktijk blijkt dat het sterrenstelsysteem minder geschikt is om de geschiktheid van woningen voor ouderen te bepalen, ook de zorgcomponent is niet in het sterrenstelsysteem opgenomen.

Het gevaar bestaat dat bij een eventuele aanpassing van de woning de weinige criteria uit het sterrenstelsysteem als maatlat worden gebruikt.

Wanneer het sterrenstelsysteem in combinatie met deze begrippenlijst en de bijbehorende maatvoering wordt gebruikt ontstaat een goed beeld van de bruikbaarheid van de woningen (zie Richtlijnen Gradaties in toegankelijkheid van woningen).

LEVENSLLOOPBESTENDIGE WOONOMGEVING

Deze begrippenlijst heeft betrekking op de woningen en niet op de woonomgeving.

BAT heeft een brochure geschreven '**Voetpaden voor iedereen**' die betrekking heeft op de woonomgeving.

Deze brochure kunt u gratis downloaden van het internet www.batutrecht.nl of aanvragen bij BAT.

DEFINITIES

0-tredewoning	Tussen de rijbaan en de entree van de woning zijn geen abrupte hoogteverschillen. Een 0-tredewoning is een woning waarbij de 'primaire leefruimten' zich op dezelfde woonlaag bevinden als de entree van de woning.	
Primaire Leefruimte	Ruimten die een bewoner nodig heeft om gebruik te maken van de woning (woonkamer, toilet, keuken, slaapkamer en badruimte) .	
Woongebouw	Gebouw of gedeelte van gebouw waarin twee of meer woonfuncties liggen, die zijn aangewezen op één of meer gemeenschappelijke verkeersroutes.	Bouwbesluit 2003
Bezoekersruimten	Ruimten die voor bezoekers van primair belang zijn zoals de woonkamer en het toilet.	
Doucheruimte	De ruimte waar de douche zich in bevindt.	
Douche	De douche kraan, de sproeikop, de gebruiksruimte onder de douchestraal.	
Gebruiksruimten	Manoeuvrerruimte die nodig is om een attribuut goed te kunnen gebruiken.	WOONKEUR
Plaatsingsruimte	Ruimte die in beslag wordt genomen door een attribuut (wastafel, closetpot enz).	
Kooilift	Een verticaal bewegende lift in een liftkoker	
Hefplateaulift	Een plateau bevestigd aan een verticale rails, waarmee een rolstoelgebruiker hoogteverschillen kan overbruggen.	
Trapplateaulift	Een plateau bevestigd aan een rails langs de trap, waarmee een rolstoelgebruiker hoogteverschillen kan overbruggen.	
Stoeltjeslift	Een stoel bevestigd aan een rails langs de trap, waarmee men hoogteverschillen kan overbruggen. Deze lift is niet geschikt voor mensen die niet kunnen staan.	

Stichting Bouw Advies Toegankelijkheid Utrecht (BAT)

BAT is hét bouwtechnisch adviesbureau voor toegankelijkheid in de provincie Utrecht. BAT is gespecialiseerd in adviezen over de toegankelijkheid van de dagelijkse woonomgeving voor mensen met een functiebeperking. Zorg en welzijn horen hier ook bij. De advisering van BAT kenmerkt zich door professionaliteit én jarenlange praktijkervaring. Zo ontstaat maatwerk. Bat werkt voor gemeenten, zorgaanbieders, woningbouwcoöperaties, projectontwikkelaars, ondernemers en belangenorganisaties.

U kunt bij BAT terecht voor:

- **Richtlijnen voor toegankelijkheid.**
BAT heeft richtlijnen opgesteld voor woon- en zorggebouwen voor iedereen, en voor toegankelijke openbare ruimte zoals voetpaden en oversteekplaatsen. In deze richtlijnen heeft BAT de bestaande normeringen van onder andere het Bouwbesluit, NEN 1814 en het Handboek voor Toegankelijkheid vertaald, zodat de maatvoeringen direct in de praktijk toepasbaar zijn. Elke richtlijn is aangevuld met een checklist om de toegankelijkheid te inventariseren. De richtlijnen en de checklisten kunt u downloaden van de website van BAT.
- **Advisering op maat**
Zowel bij nieuwbouw als bij verbouw kunt u BAT inschakelen voor een toegankelijkheidsadvies op maat. Dat wil zeggen: advies dat past binnen de technische mogelijkheden en financiële kaders. Toegankelijkheid is gemakkelijk (en goedkoper!) te realiseren als u BAT in een zo vroeg mogelijk stadium inschakelt. De toegankelijkheidsadvisering van BAT kan bestaan uit:
 - het opstellen van criteria voor woningbouwplannen;
 - beoordelen van bouw- en inrichtingsplannen*;
 - beoordelen van bestaande gebouwen*;
 - beoordelen van verbouwingsplannen*;
 - het opstellen van criteria voor bestratingsplannen;
 - beoordelen van bestratingen, voetpaden en looproutes*;
 - het opstellen van plan voor looproutes.

* = inclusief suggesties om de toegankelijkheid te verbeteren

Wilt u meer weten?

Neem gerust contact met ons op. Wij zijn u graag van dienst.

Stichting Bouw Advies Toegankelijkheid Utrecht
Sjanghaidreef 1
3564 JN Utrecht
tel. (030) 262 41 18
e-mail bat-utrecht@wxs.nl
website www.batutrecht.nl
